

Projekt analizuje proces kształtowania treści norm prawnych w relacji pomiędzy aktorami politycznymi a organami zaliczanymi tradycyjnie do władzy sędziowskiej lub realizującymi podobne funkcje. Współczesną demokrację liberalną na przełomie XX i XXI wieku cechuje szereg zjawisk nadających procesowi tworzenia prawa nową dynamikę. Należą tu nie tylko gwałtowny wzrost liczby regulacji i stopnia ich skomplikowania, ale również wielowymiarowy proces zarówno ich tworzenia jak i ich interpretowania przez organy stosujące prawo. Ten ostatni nierzadko wpływa na treść normy, niekiedy w sposób który można uznać za stający w sprzeczności z oryginalnym celem regulacji jaki przyświecał inicjującym ją podmiotom politycznym. Jest to szczególnie istotne w obszarze prawa konstytucyjnego, gdzie treść norm wyznacza podstawowe reguły gry politycznej i ogranicza swobodę demokratycznie wybranych aktorów politycznych w zakresie kształtowania polityki publicznej.

Dotychczasowe badania tego obszaru skupiały się na dwóch zjawiskach: rola sądów w kształtowaniu środowiska politycznego oraz rozstrzyganiu sporów politycznych poprzez interpretację konstytucji analizowana jest w ramach zjawiska *judykalizacji polityki*, zaś wzajemne zależności pomiędzy sądami konstytucyjnymi a aktorami politycznymi (w których obie strony próbują wpłynąć na znaczenie reguł konstytucyjnych i ich interpretację) – w ramach zjawiska *polityki konstytucyjnej*. Proponowany projekt bazuje na zmodyfikowanej siatce pojęciowej, podejmując próbę badania *konstytucjonalizacji polityki*. Pod tym określeniem rozumiemy całość sytuacji, w których dochodzi do sporu o kierunek polityki publicznej przy czym spór ten prowadzony jest za pomocą odwołania do argumentu sprzeczności danej polityki (lub wyrażających ją aktów) z konstytucją. Szczególną rolę odgrywają tu sytuacje, w których argument konstytucyjności podnoszony jest przez organy lub gremia mające:

- formalną kompetencję do dokonywania wiążącej wykładni zasad ustrojowych,
- nieformalny, ale uznawany przez aktorów politycznych autorytet, pozwalający im de facto narzucać swoją interpretację norm konstytucyjnych.

W tych bowiem przypadkach, podmiot władny wiążąco (formalnie lub nieformalnie) nadać nową treść normie konstytucyjnej poprzez jej wykładnię, czyni to bezpośrednio w kontekście skutków dla zamierzonej polityki publicznej. Podmioty te, dla podkreślenia ich szczególnej roli określamy jako *interpretatorów konstytucji*. Stają się oni *nolens volens* uczestnikami procesu politycznego, w dodatku dysponującymi – w warunkach respektowania zasad państwa prawa – bezwzględną przewagą nad typowymi aktorami politycznymi. W tym kontekście, projekt poszukuje odpowiedzi na następujące pytania:

1. Jaki jest wpływ interpretatorów konstytucji na kierunki polityki publicznej w badanych krajach?
2. Od jakich czynników zależy skala tego udziału (umocowanie instytucjonalne, sposób działania, nieformalne źródła autorytetu)?
3. Jakie czynniki wpływają na decyzje interpretatorów?
4. Jakie są sposoby przeciwdziałania lub równoważenia instytucjonalnej przewagi interpretatorów przez aktorów *sticte* politycznych, a w szczególności, czy istnieje swego rodzaju „stan równowagi”, w którym politycy i gremia prawnicze dysponujące władzą wykładni konstytucji zgadzają się co do swobody i skali udziału obu stron w tworzeniu polityki publicznej?

Zamierzonym rezultatem projektu jest porównawczy opis zjawiska konstytucjonalizacji polityki w czterech krajach, reprezentujących różne systemy prawne, tradycje ustrojowe, systemy rządów i kultury polityczne. Wszystkie te kraje – Stany Zjednoczone, Francja, Niemcy, Polska – pomimo systemowych różnic zaliczane są do demokracji liberalnych, respektujących zasadę rządów prawa. Jednocześnie, każdy z nich urzeczywistnia tę zasadę poprzez inny zestaw rozwiązań instytucjonalnych (rozproszona kontrola sędziowska, umocowany ustrojowo mieszany organ polityczno-sądowy, umocowany ustrojowo trybunał konstytucyjny). W ramach prowadzonych badań poszukujemy odpowiedzi na pytanie, czy ta odmienność instytucjonalna prowadzi też do odmienności funkcjonalnej, tj. czy zakres ingerencji elit prawniczych w treść polityki publicznej jest w analizowanych systemach różny czy porównywalny, a także – czy istnieją porównywalne mechanizmy osiągnięcia stanu równowagi pomiędzy organami trzeciej władzy a aktorami politycznymi. W tym ostatnim aspekcie rezultaty projektu przyczynić mają się również do wyjaśnienia przyczyn i przebiegu kryzysu konstytucyjnego, z jakim mamy do czynienia w Polsce po 2015 r.